

۱۹۸۵

انتونی برجس

ترجمه مجتبی ویسی

www.ketab.ir



انتشارات وال



انتشارات وال

آدرس: تهران، صندوق پستی: ۱۴۱۵۵۵۴۳۱
تلفن دفتر انتشارات و مرکز پخش: ۰۲۱۶۶۹۰۶۰۳۱

 www.whale-pub.com

 whalepub  whalepub

عنوان اصلی

Anthony Burgess, 1985, Hutchinson, 1978

۱۹۸۵

انتونین برجس

ترجمه مجتبی رحیمی

ویراسته تحریریه وال

طراح جلد و صفحه آرا: احمد جاوید

ناشر: انتشارات وال

چاپ اول: ۱۴۰۲

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۷۵۰۵-۹-۹

برجس، انتونی، ۱۹۱۷-۱۹۹۳؛ ویسی، مجتبی، ۱۳۴۰-، مترجم
موضوع: داستان‌های انگلیسی، قرن ۲۰ م./ مشخصات ظاهری: ۴۰۴ ص.

رده‌بندی کنگره: PQ ۲۶۴۰ / رده‌بندی دیویی: ۸۴۳/۹۱۴

شماره کتابشناسی ملی: ۸۸۸۹۴۳۷

© تمام حقوق این اثر برای انتشارات وال محفوظ است. هرگونه استفاده تجاری از این اثر یا تکثیر آن به هر صورت (چاپ، فتوکپی، صوت، تصویر و انتشار الکترونیکی) بدون اجازه مکتوب ناشر ممنوع است.

یادداشت مترجم

این کتاب دو بخش دارد. با به قول صاحب نظری دو کتاب در یک جلد است. تمهیدی نه چندان رایج در جهان ادبیات، اگرچه بخش مستند و غیرداستانی ابتدایی پیوندی تنگاتنگ با بخش متعاقب آن دارد. بخش اول دربارهٔ رمان ۱۹۸۴ اثر جرج آرول است و تمامی موضوعاتی که به زعم انتونی برجس (نویسندهٔ کتاب حاضر) به آن مربوط می‌شود و بخش دوم رمانی نوشتهٔ خود او.

در بخش نخست، نویسنده می‌کوشد به کمک یادداشت‌ها، اشارات تاریخی و فلسفی، گفت‌وگوها (ی به ظاهر خودنوشته) و ترسیم وضعیت جهان بیرونی راهی به درون جهان داستانی آرول بگشاید. حتی مروری می‌کند بر زندگی و زیست خود آرول، نظرگاه‌ها و دغدغه‌هایش تا از رهگذر آنها به دلایل خلق و شکل‌گیری رمانش برسد. برجس در صدد است با نور تاباندن بر زوایای پنهان کتاب آرول به موضعی برسد که خود در مقابل آن اتخاذ کرده است. بررسی و پژوهش او منافع چندگانه‌ای برای او و خوانندگان اثرش دارد:

شناخت جامع‌تر از کتاب مذکور، طرح ادله برجس برای انتقاد از آن، و نیز بسترسازی و پیش‌آگاهی دادن به خواننده تا به جهان داستانی مورد نظر خود و رمانش با عنوان ۱۹۸۵ ورود پیدا کند. بخش اول کتاب همچنین گویای تسلط فراگیر برجس بر مباحث تئوریک و فلسفی و جامعه‌شناسانه در باب سازوکار ذهن فرد و عملکرد جامعه و دولت‌هاست.

اُروِل و برجس با وجود اشتراکات ذهنی و نظری در جاهایی تفاوت‌های چشمگیری با هم دارند. جُرج اُروِل رمان‌هایی چالش‌برانگیز نوشته و به مسائل حساس اجتماعی، سیاسی و ایدئولوژیک توجه نشان داده است. صاحب بینش سیاسی بوده است تا بتواند وضعیت اجتماع و بشر را در صورت استقرار و تداوم کار نظام‌های توتالیتر پیش‌بینی کند و از همه مهم‌تر شرایط بغرنج بشری را تحت اداره چنین نظام‌هایی به صورت داستانی درآورد. او ساختار داستان سیاسی را می‌شناسد، با عنصر جذابیت روایت آشنایی دارد و کلیتی که از اثر خود می‌سازد توجه خوانندگان را در سراسر عالم به خود معطوف کرده است. در رمان ۱۹۸۴ او روایتی از یک سیستم بسته و خودکامه ارائه می‌دهد به سرکردگی "برادر بزرگ" که به نوعی می‌توان گفت نمونه‌ای مثالی است برای نمایش عملکرد چنین حکومت‌هایی. برجس به همین دلایل به کتاب اُروِل توجه نشان می‌دهد و مسائل آن را قابل بحث می‌داند. ۱۹۸۴ از یک منظر حتی سکویی می‌شود برای برجس تا به سکویی مطمئن‌تر و کارآمدتر برسد، جایگاهی برای بررسی دقیق‌تر رمان اُروِل و اوضاع زمانه. از قرار معلوم، سلسله مباحث برجس در بخش نخست کتاب با این نیت شکل گرفته است.

اما رویکرد اُروِل در کتاب خود از جایی با نگرش برجس تفاوت

پیدا می‌کند که پای نحوه مواجهه شخصیت‌های اصلی در رمان‌های این دو با سیستم مذکور به میان می‌آید. شاید قبل از هرچیز بتوان با احتیاط گفت که اُرول اساساً آدمی محافظه‌کارتر نسبت به برجس است و حتی تا حدودی جبری است، در تقابل با انتونی برجس که کماکان بر مدار آنارشیستی و طغیانگرانه خود گام برمی‌دارد و قدرت اختیار انسانی را نادیده نمی‌گیرد. شاید مقایسه جایز نباشد اما از آنجا که خود برجس پیشاپیش به استقبال آن رفته است — حتی در انتخاب عنوان کتاب خود — پس شاید ما هم دست‌کم این یک‌بار مجاز باشیم دست به چنین کاری بزنیم.

۱۹۸۴ بی‌شک رمانی هشداردهنده و تلنگرزنی است، اما همچنان بدیعانه و فاقد عنصر رهایی‌بخش، فاقد آن انرژی لازم تا خواننده را قوتی درخور بخشش برای رسیدن به نقطه تحول و رستگاری ذهن و روان. وینستن اسمیت، کارکتر اصلی رمان، با وجود خواست درونی و اقدام اولیه برای طغیان در برابر نظام موجود، در نهایت پا پس می‌کشد و از نو در لاک خود فرومی‌رود. او حتی بیشتر هم دل آن ندارد که آشکارا مخالفت بورزد و همواره پنهانی عمل می‌کند. شاید هم عده‌ای حق را به او بدهند که در چنان نظام بسته‌ای چنین عمل کند. اما مهم اینجاست که اقدام نیم‌بند او نه گره از کار او می‌گشاید نه مخاطب کتاب؛ جز آنکه آنها را به سوی انفعال بیشتر سوق دهد. مثل آن الگوی ازلی که فرد در برابر سیستم کاری از پیش نمی‌برد و عاقبت محکوم به شکست است. همین‌جاست که تفاوت رخ می‌نماید. قهرمان ۱۹۸۵، پو جونز، در وضعیتی کمابیش مشابه حاضر نیست به قواعد موجود تن بدهد و یک لحظه از پای نمی‌نشیند. او سراسر تکاپوست و پیگیر خواست‌هایش تا مرحله آخر. او تا انتها بر سر قرار و عقیده خود می‌ماند. حتی خودخواسته به پیشواز مرگ می‌رود.